

## РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ І ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ

Кузнецова І.В.

В умовах інформатизації суспільства в цілому та освіти зокрема важливу роль у формуванні необхідних знань, умінь і навичок, а також якостей особистості учня відіграє предмет інформатика. Одним з основних завдань шкільного курсу інформатики є формування в учня навичок роботи з інформацією, свідомий вибір засобів і методів обробки інформації.

Одним із засобів розв'язання цієї задачі є створення на уроках інформатики таких умов, за яких формуються і задовольняються пізнавальні потреби учнів. Педагог стимулює учня до саморозвитку, вивчає його пізнавальні потреби, створює умови творчої діяльності і тим самим формує пізнавальні інтереси учнів.

Є досить багато робіт, що освітлюють проблему формування і розвитку пізнавальних інтересів учнів, у тому числі й на уроках інформатики. Тому ми поставили перед собою мету: виробити власні методи і прийоми, що сприяють формуванню пізнавального інтересу і творчої активності на уроках інформатики, які схематично подані на рис. 1.

Проблема інтересу і творчого відношення до учіння в історії педагогічної думки і в практиці навчання викристалізувалася поступово під впливом вимог життя. Окрім пізнавального інтересу, учених цікавило питання дитячої творчості як діяльності, яка сприяє засвоєнню навчального матеріалу через абсо-

лютно інші прийоми і способи, вживані в традиційному навчанні. Завдяки постановці даного питання, виникла проблема розвитку творчої активності у дітей на уроках і в позаурочній діяльності. Одним із найзначніших сфер загального феномена «інтерес» виступає пізнавальний інтерес, який має особливе значення в шкільному віці. Оскільки саме в школі основною діяльністю стає пізнавальна, спрямована на вивчення системи знань у різних наукових галузях.

Особливістю пізнавального інтересу є його здатність збагачувати й активізувати процес не тільки пізнавальної, але і будь-якої діяльності людини, оскільки пізнавальні задатки є в кожній із них. З метою формування здібностей школярів у процесі навчання необхідно поєднувати наочно-пізнавальну і творчу діяльність учнів. Цілеспрямоване тренування гнучкості мислення, асоціативності, використання фантазії, інтуїції, уяви, дослідницьких методів навчання — усе це сприяє розвитку здібностей учнів. Для формування і розвитку ключових компетенцій учнів необ-

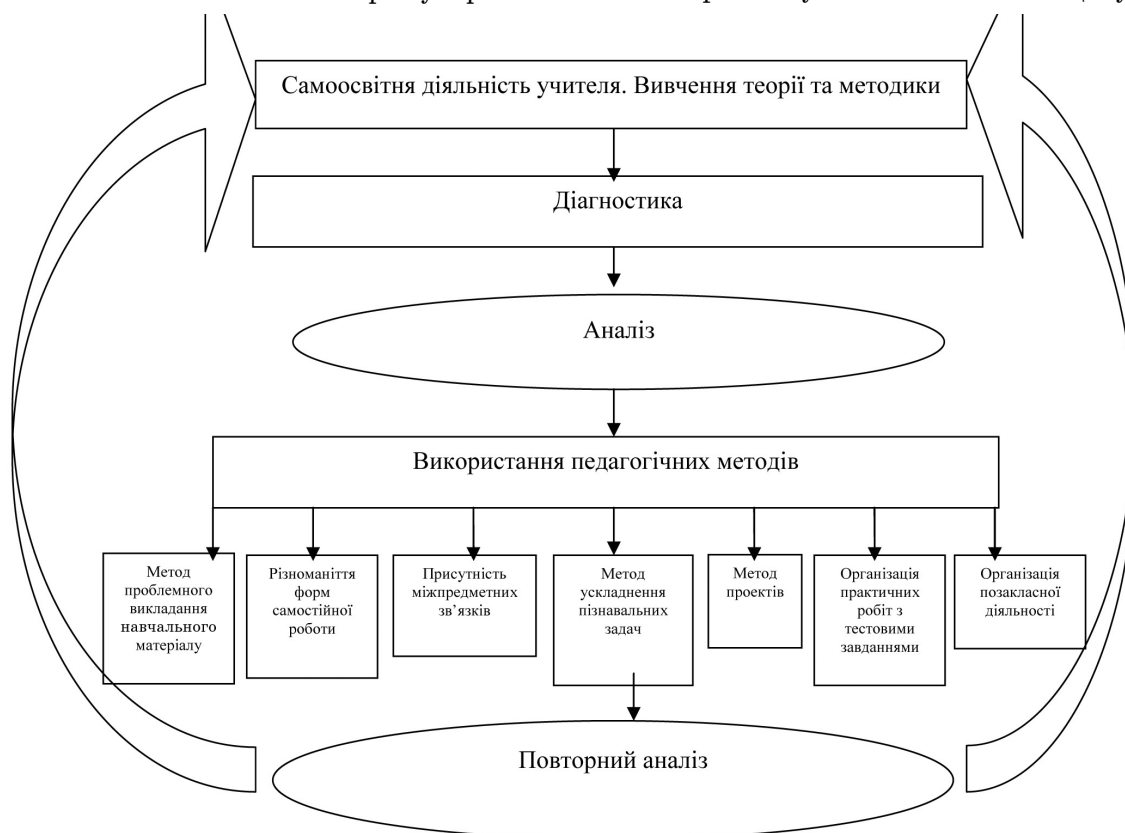


Рис. 1

хідно створювати педагогічні умови, що сприяють розвитку особистості дитини, у тому числі і сприяють підвищенню рівня її творчої активності й пізнавального інтересу, які потрібно розглядати як один із показників особистого зростання учнів, що забезпечують підвищення якості освіти [1, 2].

Під час формування пізнавального інтересу і творчої активності, виконання різного роду завдань важливо враховувати внутрішню і зовнішню їх сторони. Але оскільки вчитель не може в повному обсязі впливати на мотиви, потреби особи, то необхідно зосередити увагу на засобах навчання і, отже, враховувати зовнішні умови. Предметом пізнавального інтересу і творчості для школярів є нові знання про світ. Тому глибоко продуманий, добре відібраний навчальний матеріал, який буде новим, невідомим, таким, що вражає уяву учнів, що примушує їх дивуватися, а також, що обов'язково містить нові досягнення науки, наукові пошуки і відкриття, уявиться найважливішою ланкою формування інтересу до учіння.

Але далеко не все навчальному матеріалу може представляти для учнів який-небудь інтерес. Тому необхідно приділяти увагу процесу діяльності учнів, тобто потрібно так організовувати навчальну діяльність, щоб сам процес учіння привертая увагу школярів.

Тому предмет «Інформатика» займає важливе місце як у системі освіти, так і в розвитку сучасного суспільства в цілому. Цей предмет має принципові відмінності від інших шкільних дисциплін і має багато можливостей для діяльності вчителів. Дані особливості дозволяють по-новому проводити уроки, використовувати різноманітні методи, засоби, технології навчання, які сприяють формуванню пізнавального інтересу учнів і, отже, виводять якість освіти на новий рівень [5].

Усі пізнавальні процеси складають єдину систему, яку можна назвати інтелектуальною системою і яка одночасно забезпечує й увагу до нового, і розуміння, і запам'ятовування навчального матеріалу. Для дослідження пізнавальних процесів можна використовувати психологічні методики, спрямовані на вивчення пам'яті, уваги і т. д. Це методики, а також результати психологічного дослідження пізнавальних процесів і пізнавальної активності.

Для активізації пізнавальної діяльності учнів на уроці інформатики необхідно, перш за все, надати навчальний матеріал у найбільш мультимедійному й інтерактивному вигляді. Краще один раз побачити, чим сім разів почути — це зрозуміло. Але ще важливіше — один раз зробити. Тоді, крім знань, з'являється вміння. Інформаційні технології вимагають частіше навичок і вмінь, чим знань. Тому на уроках інформатики повинна мати пріоритет саме практична діяльність учнів. А як її можна активізувати?

Найбільш важливим моментом тут виступає результат виконуваних дій. Тому результат будь-якої практичної роботи повинен обов'язково мати особисту значущість. Ідеальним засобом для розв'язання даного завдання може виявитися метод проектів. Про нього останніми роками вже багато сказано і написано [7], окремо розібрані й описані можливості цього методу.

Безумовно, не всяку діяльність можливо і доцільно трансформувати в проектну. Тоді пропонуємо з метою активізації використовувати такі прийоми практичної діяльності учнів: практична робота з тестовими

завданнями. У ній велику роль відіграє саме самостійна дослідницька, пошукова, аналітична діяльність, а не виконання покрокової роботи, коли процес вже повністю описаний. А тестові завдання позбавляють надалі від необхідності проведення контрольної роботи.

Активізувати пізнавальний інтерес учнів до знань з інших галузей на уроках інформатики засобами інформаційних технологій можна за допомогою міжпредметних зв'язків. А реалізувати їх можна за допомогою інтегрованих уроків.

Але пізнавальний інтерес до навчального матеріалу не може підтримуватися весь час тільки яскравими фактами. Далеко не все в навчальному матеріалі може бути для учнів цікавим. І тоді виступає не менш важливе джерело пізнавального інтересу — сам процес діяльності. Шлях до нього лежить, перш за все, через різноманітну самостійну роботу учнів, організовану відповідно до особливості інтересу.

Цінним методом стимулювання інтересу до предмету виступає метод використання ускладнення пізнавальних завдань на уроках інформатики з розробкою консультацій різних рівнів.

Виникнення інтересу до інформатики у значного числа учнів залежить більшою мірою від того, наскільки вміло буде побудована навчальна робота. Тому дуже ефективним буде метод проблемного викладення матеріалу. Кожна нова проблема не завжди викликає інтерес у учнів. Деколи у дітей виникає страх перед труднощами, невміння долати їх самостійно. У такому разі потрібне завдання, яке, на перший погляд, здається простим, а насправді вимагає нестандартного підходу, який створює проблему. Під час пошуку цієї проблеми учень стикається з її дослідженням і узагальненням.

Великий інтерес учнів викликають позакласні масові заходи. Участь в шкільному КВК, у проведенні тематичних вечорів не тільки розвиває пізнавальні здібності учнів, але й об'єднує учнівський колектив. Так розв'язуються важливі виховні завдання.

Саме така цілеспрямована робота дозволяє вчителю виявити здатних, талановитих дітей, а їм, у свою чергу, розкрити свої творчі здібності, зануритися у світ словесності поза шкільною програмою.

В умовах оновлення змісту і структури сучасної освіти проблема розвитку творчих здібностей учнів набуває нового звучання і вимагає подальшого осмислення. Наш час — час змін. Нині комп'ютер проникає в усі сфери життя, стаючи інструментом рішення багатьох проблем. Зараз нашій країні потрібні люди, здатні приймати швидкі нестандартні рішення, що вміють творчо мислити.

Отже, у навчанні інформатики на уроках і позаурочний час необхідно створювати атмосферу творчого пошуку, що допомагає школяреві якомога повніше розкрити свої здібності. Для цього на уроках необхідно використовувати елементи розвивального навчання: проблемні ситуації, творчі завдання, застосовувати проектний метод, привертати школярів до самостійної науково-дослідної діяльності. Поєднання декількох технологій, використовуваних учителем на уроці, дозволяє зробити кожен урок захоплюючим і неповторним. Використання даних елементів у навчанні суттєво підвищує рівень знань з інформатики, творчу і пізнавальну активність учнів.